

กรมอนามัย
DEPARTMENT OF HEALTH

กรมอนามัย

หมวด 4 ด้านการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานขององค์กร และการจัดการความรู้

“

การจัดการข้อมูลเชื่อมโยงระบบสารสนเทศ และการทำฐานข้อมูลกลางเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึงตลอดภาคีพันธมิตร ก่อให้เกิดการสร้างนวัตกรรมใหม่ และการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ การจัดเก็บและสืบค้นสารสนเทศของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในหลายๆด้าน จนสามารถนำไปสู่การขยายผลและการวางแผนเชิงกลยุทธ์

”

วิสัยทัศน์

กรมอนามัยเป็นองค์กรหลักของประเทศในการอภิบาล ดูแล ปกป้อง คุ้มครอง ระบบส่งเสริมสุขภาพและระบบอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อประชาชนสุขภาพดี

พันธกิจ

ทำหน้าที่ในการสังเคราะห์ใช้ความรู้และดูภาพรวม เพื่อกำหนดนโยบายและออกแบบระบบส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมโดยการประสานงาน สร้างความร่วมมือและกำกับดูแลเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อการดำเนินงาน

ค่านิยม

H (Health Model)	เป็นต้นแบบสุขภาพ
E (Ethics)	มีจริยธรรม
A (Achievement)	มุ่งผลสัมฤทธิ์
L (Learning)	เรียนรู้ร่วมกัน
T (Trust)	เคารพและเชื่อมั่น

กรมอนามัย เป็นส่วนราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่มีพันธกิจในการอภิบาลระบบส่งเสริมสุขภาพและระบบอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อประชาชนสุขภาพดี (National Health Authority) ทำหน้าที่ในการสังเคราะห์ ใช้ความรู้ และดูภาพรวม เพื่อกำหนดนโยบายและออกแบบระบบส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยการประสานงาน สร้างความร่วมมือและกำกับดูแลเพื่อให้หน่วยงานในระบบส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับประเทศ พื้นที่ และท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบต่อการดำเนินงาน (Accountability) ตามหน้าที่ จนบรรลุเป้าหมายประชาชนสุขภาพดี ส่งเสริมให้

ประชาชนมีความรอบรู้และมีทักษะในการจัดการตนเองเพื่อการดูแลสุขภาพ ซึ่งการจะบรรลุพันธกิจที่มีความท้าทายดังกล่าว กรมอนามัยจึงมุ่งเน้นให้เกิดการจัดการข้อมูลเชื่อมโยงระบบสารสนเทศ และการทำฐานข้อมูลกลางเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึงตลอดภาคีพันธมิตร รวมถึงสามารถตอบสนองต่อความต้องการของบุคลากร ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดนวัตกรรมในการบริการและการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพต่อไป

สารสนเทศที่ครอบคลุมการมีสุขภาพดีทุกช่วงวัย... บนถนนชีวิตเพื่อสุขภาพ

เพื่อให้การดำเนินงานของกรมอนามัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถส่งเสริมสุขภาพ เพื่อประชาชนสุขภาพดี กรมอนามัยให้ความสำคัญกับการนำสารสนเทศที่ครอบคลุมตลอดเส้นทางชีวิต ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา เด็กปฐมวัย วัยเรียน วัยรุ่น วัยทำงาน และผู้สูงอายุ กำหนดเป็นถนนชีวิตเพื่อสุขภาพ (Life Course Approach) โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ครอบคลุมเพื่อติดตามการดำเนินงานและนำไปสู่การกำหนด แนวทางการดำเนินการที่เหมาะสม ที่จะนำไปสู่ คนไทยสุขภาพดี ตลอดทุกช่วงวัย (ภาพที่ 1) เช่น ในวัยเด็กให้ความสำคัญกับตัวชี้วัด เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่สมวัย มีส่วนสูงระดับดี รูปร่างสมส่วน เด็กนักเรียนมีภาวะเริ่มอ้วน และอ้วน นำไปสู่การกำหนดแนวทางการส่งเสริมการเกิดและเติบโตคุณภาพ การส่งเสริมเด็กวัยเรียนให้แข็งแรงและฉลาด เป็นต้น วัยรุ่นให้ความสำคัญกับตัวชี้วัด การตั้งครกฯ ในวัยรุ่น นำไปสู่การส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับวัยรุ่น เป็นต้น ซึ่งนับเป็นการนำสารสนเทศที่ครอบคลุมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และสร้างคุณค่าให้ผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และองค์กร

ระบบฐานข้อมูล ระบบเฝ้าระวังและระบบจัดการความรู้ ที่บูรณาการ นวัตกรรมสารสนเทศที่นำไปสู่ความคล่องตัว ในการวัดผลด้วย DoH Dashboard

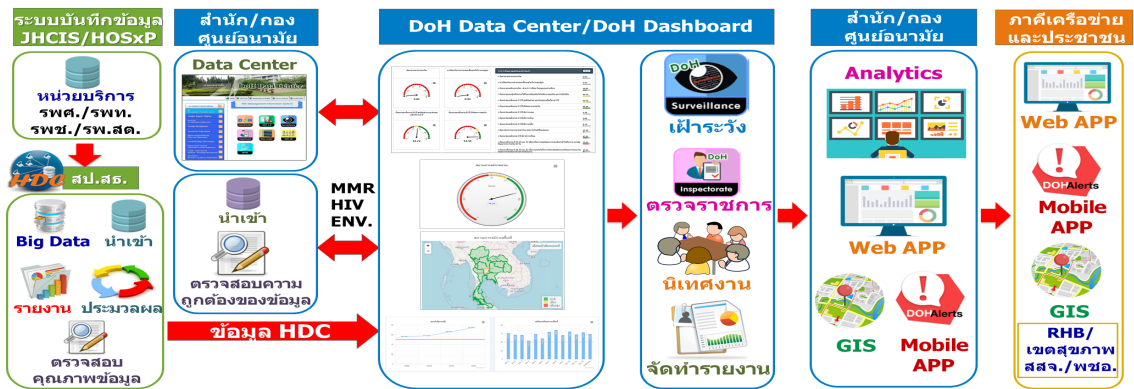
กรมอนามัยได้มีการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการรวบรวมข้อมูลของลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และข้อมูลทางสุขภาพอนามัยต่างๆ ให้สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและทันท่วงที ถือเป็นนวัตกรรมด้านข้อมูลสารสนเทศที่ช่วยเพิ่มความคล่องตัวในการวัด วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน และช่วยให้การทำงานเกิดประสิทธิผลมากขึ้น โดยการใช้ระบบฐานข้อมูลกลางกรมอนามัย (Data Center) ได้แก่ DoH Dashboard และระบบศูนย์ติดตามผลการปฏิบัติงานกรมอนามัย (Department Operation Center : DOC) ซึ่งเชื่อมโยงฐานข้อมูลสุขภาพของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข Health Data Center (HDC) เพื่อให้ทราบสถิติ ปัจจัย สภาวะสุขภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้รับบริการ ทั้งในส่วนของรายชื่อ สถานที่ และสถิติจำนวนที่จำแนกตามกลุ่มวัย เป็นต้น เชื่อมโยงเข้าสู่ฐานข้อมูล DoH Dashboard ซึ่งเป็นระบบหลักที่มีความครอบคลุมครบถ้วนตัวชี้วัดที่สำคัญของกรมอนามัย โดยใช้เครื่องมือ LeTCI เป็นกรอบแนวคิดในการออกแบบในรูปแบบกระดานแสดงผล เพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมาย

ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ มีการบูรณาการการจัดเก็บและการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลกลาง เพื่อให้ทราบสภาวะสุขภาพเชิงสถิติของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากเขตสุขภาพมาวิเคราะห์จนสามารถนำไปสู่การขยายผล จากการเชื่อมโยงข้อมูลจากส่วนต่างๆ จากคลังข้อมูลทางการแพทย์และสุขภาพ จากระบบ Health Data Center (HDC) ร่วมกับการพัฒนา “DoH Data center” ที่รวบรวมข้อมูลที่จัดกระจายทั้งภายในและภายนอกกรมอนามัยให้มาอยู่ในที่เดียวกันด้วยสื่อ digital ที่ทันสมัย นำมาสู่การวิเคราะห์สังเคราะห์ และการวางแผน ส่งต่อไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องหรือภาคีพันธมิตร ทั้งในระดับประเทศจนถึงระดับจังหวัด และจะขยายผลไปสู่การเชื่อมโยงระดับพื้นที่ต่อไป

DoH Dashboard ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จัดเรียงและแสดงผลให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เช่น การใช้สัญญาณไฟจราจรเพื่อให้ทราบ Performance การใช้แผนภูมิเพื่อให้เห็นแนวโน้ม การเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างพื้นที่ และมีระบบการแจ้งเตือนไปยังผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติ เพื่อให้ทราบสถานการณ์และตัดสินใจในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ได้อย่างเหมาะสมและทันกาล โดยข้อมูลสารสนเทศนี้ได้นำไปเป็นข้อมูลนำเข้าในการประชุม Tuesday Regular Meeting เพื่อให้ที่ประชุมรับทราบสถานการณ์และนำไปสู่การตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์ต่อไปอีกด้วย

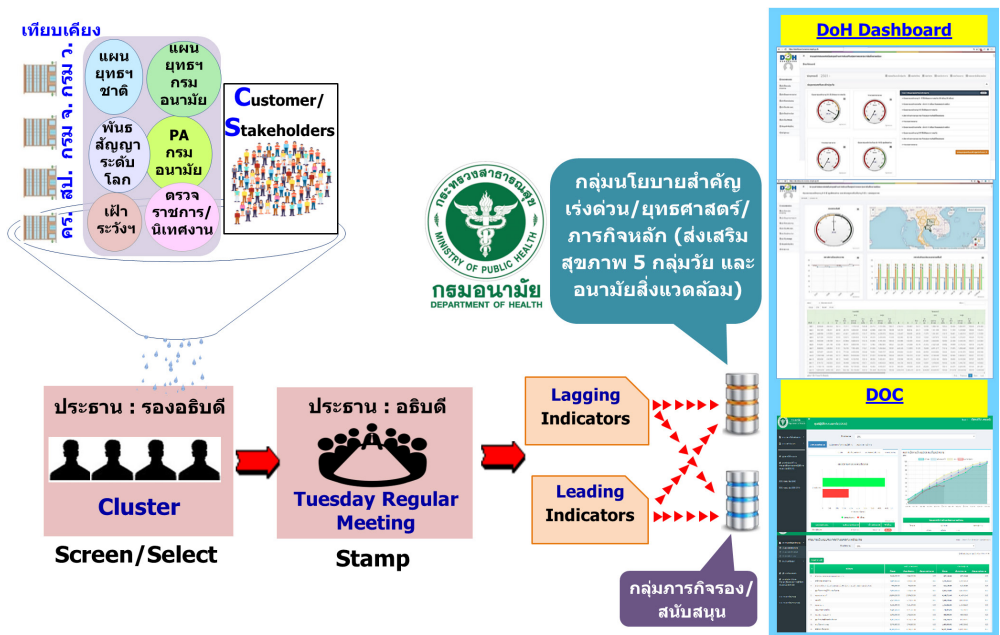
ตัวอย่างการจัดการที่ประสบความสำเร็จและเห็นผลเป็นรูปธรรมอย่างหนึ่งของกรมอนามัยคือ แนวทางการจัดการเพื่อควบคุมการติดเชื้อ HIV จากแม่สู่ลูก ที่มีการวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อหาแนวทางป้องกันและมีระบบการกำกับติดตามผลอย่างเข้มข้นด้วยระบบ PHIMS ทำให้สามารถวางแผนรองรับได้ทันกาลเหมาะสม จนได้รับการยกย่องจากองค์กรนานาชาติเป็นประเทศที่ 2 ของโลกและประเทศแรกของเอเชีย ในการลดอัตราการติดเชื้อให้ต่ำกว่าร้อยละ 2

แสดงผังการส่งต่อข้อมูลและสารสนเทศของระบบ DoH Dashboard

การจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพสู่การปรับปรุงการดำเนินงานที่เห็นเป็นรูปธรรม

จากการวิเคราะห์และทบทวนปัญหาด้านข้อมูลและสารสนเทศ กรมอนามัยได้มีการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการกระจาย และการขาดเอกภาพของฐานข้อมูล ที่ทำให้การดำเนินการล่าช้าและไม่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นำมาสู่การออกแบบระบบและกลไกการวัดผลการดำเนินการ บูรณาการระบบข้อมูล ระบบเฝ้าระวังและระบบจัดการความรู้ของกอง สำนักต่าง ๆ ภายในกรมฯ ด้วยการบริหารจัดการความรู้แบบ **คร่อมและข้ามสายงาน** โดยการแบ่งกลุ่มเป็น 10 cluster การทำงาน (cluster 5 กลุ่มวัยและอนามัยสิ่งแวดล้อม ร่วมกับ cluster สนับสนุน) เพื่อร่วมกันคิด ร่วมกันทำงาน เพื่อมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ซึ่งจะมีผู้แทนร่วมกันรวบรวมจัดการความรู้ คัดกรองประเด็นที่มีความสำคัญเพื่อให้เกิดการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างครอบคลุม เพื่อนำมาทำแผนในการส่งเสริมสุขภาพประชาชน เช่น จำนวนแม่ตาย/ลูกตาย วัยรุ่นตั้งครรภ์ ดัชนีมวลกายของวัยทำงาน โดยจัดการข้อมูลตามระยะเวลา พื้นที่ เพศและช่วงอายุ รวบรวมในฐานข้อมูล จัดเก็บเป็นสถิติเพื่อจัดทำแผนรองรับให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป รวมถึงการใช้กลไกการทำงานของคณะกรรมการบริหารแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบส่งเสริมคุณภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมร่วมกับ 10 cluster ที่กล่าวมาในการทำตัวชี้วัดที่เหมาะสม

การเลือก และรวบรวมตัวชี้วัดกรมอนามัย

การจัดการความรู้และการสื่อสารไปยังภาคีเครือข่ายเพื่อการ

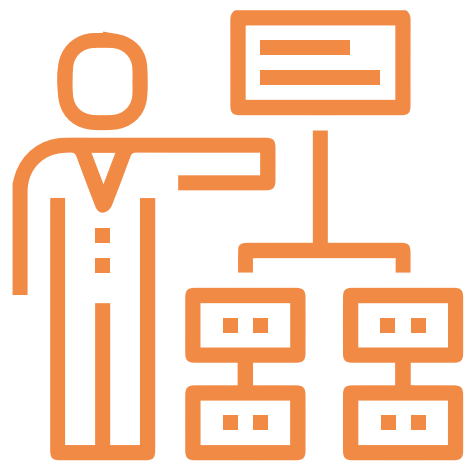
ปรับปรุง กระบวนการจัดการความรู้และข้อมูลที่ได้มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และใช้สารสนเทศเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เริ่มจากการเชื่อมโยงข้อมูลจากส่วนกลาง และรวบรวมข้อมูลกับศูนย์ต่างๆ ในพื้นที่ และทำการส่งต่อข้อมูลไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และภาคีพันธมิตรเพื่อชี้เป้า ฝ้าดู รับรู้การเปลี่ยนแปลง ทั้งในระดับจังหวัด เขต และประเทศ โดยจะเชื่อมโยงไปสู่ระดับพื้นที่ต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ยังมีการดำเนินการส่งต่อความรู้ในหลายรูปแบบ อาทิ การสร้างการเรียนรู้ร่วมกันผ่านการจัดประชุม Tuesday Regular Meeting (TRM) ที่มีอิทธิดีเป็นประธานการประชุม เพื่อติดตามตัวชี้วัดความสำเร็จที่สำคัญอย่างสม่ำเสมอ การใช้ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการผลิตภัณฑ์กรมอนามัย (P&E Distribution) ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและเข้าถึงกับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน เช่น แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มวัยในหลากหลายกลุ่มเป้าหมายที่มีวิถีชีวิตแตกต่างกัน การสนับสนุนองค์กรภาคีเครือข่ายให้มีการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กร การส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ระหว่างกันเพื่อหาโอกาสในการพัฒนาต่อยอดการดำเนินงาน ทำให้เกิดการแบ่งปันความรู้ รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการต่อยอดสร้างนวัตกรรมพร้อมทั้งกำหนดให้เป็นตัวชี้วัดในคำรับรองการปฏิบัติราชการที่ต้องดำเนินการและส่งมอบผลงานวิชาการ การจัดการความรู้และนวัตกรรมทุกหน่วยงานการถอดบทเรียนเพื่อนำเสนอหรือกำหนดเป็นคำถามวิจัยเพื่อนำไปสู่การศึกษาหรือหารูปแบบ กระบวนการสร้างความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พร้อมทั้งเก็บเกี่ยวข้อมูลความรู้จากประสบการณ์ตรงมาผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือการจัดการความรู้เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมในที่สุด

ตัวอย่างการปรับปรุงผลการดำเนินการที่ประสบผลสำเร็จจากการร่วมมือระหว่างภาคส่วน และการคาดการณ์จากข้อมูลที่มี คือ การวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนแม่ตายที่เขตสุขภาพที่ 12 (จังหวัดชายแดนภาคใต้) ซึ่งมีอัตราการตายของมารดาสูงเป็นลำดับ 1 ของประเทศ กรมอนามัย จึงจัดการพาทีมของเขตสุขภาพที่ 1 (ภาคเหนือ) ที่ลดแม่ตายได้ดี (Best Practice) ไปแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับเขตสุขภาพที่ 12 ร่วมกับการหาทางออกร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ทราบปัญหาและ โอกาสพัฒนาเพื่อปิด Gap และส่งต่อให้เขตอื่น ๆ ทำการประชุมจัดการแลกเปลี่ยนความรู้ ทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับเขต และระดับจังหวัดเพื่อหาสาเหตุและแนวทางปรับปรุงต่อไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ มุ่งสร้างวัฒนธรรมเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ในกระบวนการจัดการความรู้ การถ่ายทอดและการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในองค์กร จนเกิดเป็น วัฒนธรรมและเกิดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ถือเป็น ปัจจัยที่จะช่วยสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมและ การจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งกรมอนามัย ได้กำหนด A2IM เป็น Competency หลักของ กรมอนามัย โดย A = Assessment คือการประเมิน โดยใช้ข้อมูลในการสังเคราะห์ให้เห็นภาพรวม (Intelligence and Oversight) เพื่อนำไปสู่ การให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งจำเป็นต้องใช้การจัดการความรู้ เพื่อให้ได้วิถีปฏิบัติที่ค่อย ๆ ปรับปรุงจนเป็นเลิศ จากนั้นถึงนำไปสู่การขับเคลื่อนในพื้นที่เพื่อให้เกิดผล

กระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนี้จะก่อให้เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน เป็นวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งมีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่นต่อไป นอกจากนี้ กรมอนามัยได้ทำการค้นหาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของหน่วยงานในสังกัด ที่เกิดจากการปรับปรุงการดำเนินงานหรือนวัตกรรมที่มีความโดดเด่นในรูปแบบต่าง ๆ และนำมาเสนอในเวทีเรียนรู้ “LIKE Talk Award” ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนแบบ Storytelling เพื่อเป็นการเน้นย้ำ “Core value” กล้าคิด กล้าทำ พัฒนานวัตกรรมที่สร้างสรรค์ และวัฒนธรรม HEALTH ว่าด้วย “Learning” โดยเน้นการเชื่อมโยงและนำความรู้จากการปฏิบัติไปสู่การสร้างความรู้ร่วมขององค์กร และได้้นำ

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศบรรจุเป็นประเด็นสำคัญในการนิเทศติดตามงานของกรมอนามัยในรูปแบบการเยี่ยมชมพลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็น การแปลงแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ และการศึกษาดูงานนวัตกรรมและการจัดการความรู้ในพื้นที่ มีการนำปัจจัยความต้องการทางยุทธศาสตร์ ความต้องการของลูกค้า ความจำเป็นในการปรับปรุงกระบวนการทำงานและระบบงาน มาใช้ในการทบทวนระบบการจัดการความรู้ที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย (Goal) ตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ และนำมาเป็นแนวทางในการจัดการความรู้ขององค์กร

DoH Knowledge Strategic Mapping

แบบผังกระบวนการจัดการความรู้

จากความโดดเด่นการจัดการข้อมูลเชื่อมโยงระบบสารสนเทศ และการทำฐานข้อมูลกลางเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึงตลอดภาคี พันธมิตรเครือข่าย การคัดเลือกตัวชี้วัดที่เป็นระบบ จนสามารถนำไปสู่ การขยายผลและการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ประกอบกับการติดตามประเมินผล การดำเนินการขององค์กร โดยการใช้ระบบสารสนเทศและการกำกับ ติดตามงานผ่านการประชุมผู้บริหารทำให้เกิดการแก้ไขที่รวดเร็ว ทันท่วงที ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหน่วยงานเพื่อก่อให้เกิดแนวทางปฏิบัติ ที่ดีหรือนวัตกรรมใหม่ นำไปสู่การปรับปรุงองค์กรอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

